

.EUS euskararen arnagune digitalaren egoera eta etorkizuneko erronkak

Situación actual y retos a futuro de la plataforma digital .EUS

Situation actuelle et enjeux pour l'avenir de la plateforme numérique .EUS

.EUS digital domain : current situation and challenges for the future

GARAIO MENDIZABAL, Beñat
ELEBILAB ikerketa taldea. Euskal Herriko Unibertsitatea-Universidad del País Vasco (UPV/EHU)
benyat@garaio.eus

Noiz jaso: 2017-03-07
Noiz onartu: 2017-07-17

Euskera. 2016, 61, 2. 743-774. Bilbo
ISSN 0210-1564

Hainbat urtetan egindako saiakera eta lan eskeraren ondorioz, PuntuEUS Fundazioak 2014ko amaieran lortu zuen .EUS domeinuak publikoari eskaintzea, euskara eta euskal kulturak sarean izango zuten osasuna indartzeko asmoz. Euskalgintzako eta gizarteko hainbat eragileren sostengua jaso zuen hasieratik, eta adibidez, Euskaltzaindia Fundazio horren Patronatuko kidea da. Domeinuak esleitzen hasi eta urte bete beranduago, Fundazioak Behatokia izeneko txostena kaleratu zuen, .EUS domeinuek izan zuten eragina aztertzeko. Dagoeneko, bigarren txostena ere kaleratu dute eta honako lan honetan Behatokia 2016ko ondorioak interpretatu eta hausnarketa batzuk gehitu zaizkio aldagai bakoitzari, euskararen biziberritzean eragiteko jaio zen ekimen honen egoera hobeto ezagutzeko asmoz.

Hitz gakoak: .EUS, Internet, euskara, euskal kultura, biziberritzea.

Tras varios años de esfuerzo, la Fundación PuntuEUS consiguió al fin que el dominio .EUS se hiciera público. De esta manera la cultura y la lengua vasca tendrían su propia ventana en la red. El dominio tuvo desde el principio el apoyo de muchos agentes sociales y de la red de euskaldunización. Euskaltzaindia, por ejemplo, es miembro del Patronato de dicha fundación. Al transcurrir un año del comienzo de las adjudicaciones del dominio, la Fundación publicó el informe llamado Behatokia, con el fin último de medir el impacto del dominio .EUS. De hecho, en 2016 se ha publicado un segundo informe. Este artículo recoge las conclusiones de este segundo informe; y añade una serie de reflexiones con la intención de conocer más en profundidad el alcance de esta iniciativa tan importante para la revitalización del euskera.

Palabras clave: .EUS, Internet, euskera, cultura vasca, revitalización.

Après de nombreuses années d'effort, la Fondation PuntuEUS a enfin réussi à faire en sorte que le domaine .EUS devienne public. Ainsi la culture et la langue basques auraient enfin leur propre fenêtre sur le réseau. Ce domaine a bénéficié dès le début de l'appui de nombreux représentants de la société et de celui du réseau d'euskaldunisation. Euskaltzaindia, par exemple, soutient cette fondation. Un an après la mise en place du domaine, la Fondation publia un rapport intitulé Behatokia (Observatoire), afin de mesurer l'impact du domaine .EUS. Un second rapport fut publié en 2016. Cet article reprend les conclusions de ce second rapport et ajoute une série de réflexions permettant de connaître plus en profondeur la portée de cette initiative si importante pour la revitalisation du basque.

Mots-clés : .EUS, Internet, basque, culture basque, revitalisation.

A year after the process of awarding the domain began, the Foundation published the Behatokia report, the primary purpose of which was to assess the impact of the .EUS domain. A second report was in fact published in 2016. This paper contains the conclusions of the second report, as well as adding a series of reflections with the aim of finding out more about the reach of this initiative, so important in revitalising the Basque language.

Key words: .EUS, internet, Basque, Basque culture, revitalization.

1. Sarrera¹

Gizarte eta erakunde esparruko euskalgintzaren gidaritzapean, euskararen biziberritze prozesua indartzeko hamaika ekimen daude abian, denak halako denak izaera anitzekoak eta hainbat esparrutan euskarak dituen ga-beziak konpontzeko asmoarekin sortutakoak. Azken urteotan berritzaileak izan dira, esaterako, lan-munduan euskararen erabilera sustatzeko EUSLE programa (Irureta Azkune, 2016), Hizkuntza Politika Sailburuordetza euskararen bizitasun etnolinguistikoa aztertze jorratzen ari den Euskararen Adierazle Sistema (Eusko Jaurlaritzza, d.g.), Kontseiluaren Hizkuntza Eskubideen Behatokiak euskaldunon hizkuntza eskubideen urraketak salatze sortutako Akuilari *app* erabilerraza (Behatokia, 2015) eta, bereziki, hainbat euskara elkarten altzoan sortu den 'Egia eredu' (Zubiria, 2017).

Ekintzailetza horren testuinguru honetan hasi zen duela urte batzuk web orrialdeetan .EUS² domeinua lortzeko egitasmoa. Zehazki esanda, .EUS domeinuaren aldeko mugimendua 2007an abiatu zuten jatorri anitzeko eragile batzuek. Urtebete beranduago PuntuEUS Elkarte sortu zen, «Euskararen eta Euskal Kulturaren Komunitatea egituratzeko helburuarekin». Elkarte 2008tik 2012ra sostenguak biltzen aritu zen eta domeinuak banatzen dituen ICANN erakundeak orduantxe jakinarazi zion domeinua elkarte berak kudeatu beharra zuela. Horrenbestez, 2012an eskari hori formalizatzeko sortu zuen elkarteak PuntuEUS Fundazioa. Hilabete eskasetara, hots, 2012ko ekainaren 14an, onartu zuen ICANN-ek .EUS domeinua, eta bi urteren buruan, Fundazioaren eta lehen aitzindarien bitartez, .EUS abizena zuten lehen web orrialdeak aktibatu ziren lehenbizikoz. Azkenik, 2014ko abenduaren 3an, Euskararen Nazioarteko Egunaren data sinboliko horretaz baliatuz, .EUS domeinua erabat publiko bihurtu zen eta 2016aren hasieran 5.000 domeinu lortu ziren, «5.000 baietz!» egitasmoak plazaratutako erronka gaindituz.

¹ Egileak PuntuEUS Fundazioko lantaldea eskertu nahi du, urte hauetako lankidetzarengatik. Halaber, *Behatokia 2016* txosteneko emaitzak lortzeko ardura haiena izan da, erabat.

² Irakurleari lana erraztearren, .EUS beti hizki handiz idatziko da; Fundazioa PuntuEUS Fundazioa izango da; eta gainontzeko domeinuak, berriz, hizki txikiz idatziko dira.

.EUS domeinuek bi urte luze bete dituzten honetan, lortutako domeinu kopurua hor dago, baina nola jakin lana ondo egiten ari direla? *Saving languages*, hizkuntzak biziberritzeko argibideak finkatzen dituen liburuan, Grenoble eta Whaley (2007, 26) egileek hizkuntza biziberritzeko egitasmoen ebaluazioak duen garrantzia azpimarratzen dute etengabe. Izan ere, egitasmo oro testuinguru, behar eta baliabideetara egokitu ezean, finkatutako helburuak ez lortzera bideratuta dago. Honen harira, urte honen hasieran abian jarri da *PuntuEUS Fundazioaren 2020 Plan Estrategikoa* eta Euskaltzaindiko kide ziren aurreko bi lehendakariei jarraipena emanez, Iñaki Goirizelaia izango da PuntuEUS Fundazioaren lehendakari berria, EHU-ren izenean. Edonola ere, Plan Estrategikoa honetan PuntuEUS Fundazioak «ingurune digitalean euskara lehen mailako hizkuntza izatea lortu nahi du» eta horretarako «lau erronka estrategikoa identifikatu dira» (PuntuEUS Fundazioa, 2017a):

- Ingurune digitalean euskararen erabilera indartzea
- .EUS izatea Euskal Herriko 3. domeinua
- Komunitate zabalagoa, handiagoa eta biziagoa lortzea
- .EUS izatea euskal Ingurune Digitaleko lehenengo erreferentzia

Hamar urteko ibilbidearen ostean, Kataluniako .cat domeinuak Observatori.cat diseinatu eta 2013an lehenengo txostena kaleratu zuen, .cat domeinuen ezaugarri soziolinguistiko eta ekonomikoak eta bilakaera historikoa aztertzeko ebaluazio tresna. .EUS Fundazioak ere bere tresna propioa jarri zuen abian 2015ean, PuntuEUS Behatokia hain zuzen ere. Egileak txosten horietan parte hartu du, eta *Euskera* agerkariak eskainitako aukera baliatuz, 2016. urteari dagozkion emaitza eta ondorioak zabalduko dira, pentsaturik Euskaltzaindiarentzako interesgarriak izango direla, PuntuEUS Fundazioaren Patronatuko kide eta euskararen biziberritzerako funtsezko eragile den heinean.

2. Marko teorikoa

Lehenago esan den moduan, PuntuEUS ekimena hizkuntza gutxitu bat biziberritzeko asmoz sortu zen. Teknologia berrien esparruan eragin nahi

zen, eta zehazki, globalizazioaren garaian Internetek hizkuntza gutxituei eskainitako eszenarioaren baitan. Hori dela eta, esparru horiek denak aztertuko dira marko teorikoan, .EUS-ek euskararen biziberritzean betetzen duen funtzioa azaltzeko asmotan.

2.1. Aniztasunaren galera iraultzen

Gaur egun munduan dauden 6.000 hizkuntza pasatxotik, gero eta gutxiagok dute bermatuta euren biziraupena, azken lau hamarkadetan munduko hizkuntza aniztasuna % 20 murriztu baita, eta munduko 16 hizkuntza hedatzaileenek, dagoeneko, munduko biztanleriaren % 60 ordezkatzeko baitute (Skutnabb-Kangas, 2009: 9).

Spolskyren arabera (2012: 149), arriskuan dagoen hizkuntza bat erabileraren eremuak eta hiztun kopurua galtzen ari den hizkuntza bat da, eta egoera hori iraultzeko, ezinbestean, gutxitze horretan eragina duten faktoreak antzeman eta faktore horien arteko elkarrekintza nolakoa den aztertu beharra dago (Grenoble eta Whaley, 2006: 16). Halaber, hizkuntza horren testuingurua ahalik eta modu zabalenean ulertu beharra dago eta gutxitze egoera hori sortzen duten elementuei aurre egiteko plangintza sistematiko bat diseinatzea ezinbestekoa da (Grenoble, 2013: 795).

Hizkuntza biziberritzeko, 1) hizkuntza irakatsi behar da eta 2) hizkuntza hori erabiltzeko aukera eman behar zaie hiztunei (Hinton, 2015: 293). Azken honen kasuan, aukera horiek bi modutakoak izan daitezke. Hasteko, hizkuntza erabiltzeko aurrez aurreko aukera 'erosoak' eskaini daitezke, Reaume eta Pintok (2012: 57) aldarrikatu bezala. Adibidez, Mintzalaguna programa litzateke irtenbide hau azaltzen duen kasu esanguratsu bat. Bigarrenik, hizkuntzaren erabileran eragiten duten aldagai psikologiko eta soziologikoak ondu daitezke, esaterako, hizkuntza batek duen prestigioa (Grenoble, 2013:797). Prestigioa lortzeko eman beharreko pausoak zailagoak dira, eta Hizkuntza Plangintza eta Politika (HPP) arloa arduratzen da horretaz.

HPP, hizkuntza bati eragiten dion erabaki multzo bat litzateke, Kaplan eta Baldauf-ek (1997: 28, in Sallabank 2015a: 278) deskribatu gisa. Are

gehiago, erabaki multzo hori bi azpitaldetan banatu daiteke, hau da, hizkuntza bera aldatzeko erabakiak, eta hizkuntza erabiltzen den testuingurua aldatzeko erabakiak. PuntuEUS domeinuen helburua, hain zuzen ere, euskararen erabilera-eremuak zabaltzea litzateke.

Spolskyren ustetan (2012: 149), hizkuntzen erabilera-eremuetan jokatzen da «gatazkan dauden hizkuntzen guda», eta hizkuntza batek osasuntsu egon nahi badu, ahalik eta eremu gehiagotan erabili beharko litzateke. Etxeko giroa, lagunartea, hezkuntza, lan-mundua eta teknologia berriak dira zerrenda luze bateko adibide esanguratsu zenbait.

2.2. Teknologia berriak eta hizkuntzak

Jende gehiena ados dago teknologiak duen garrantziaz, baita hizkuntzen bizirauterako ere. Hori horrela izanik ere, gutxi dira hori sustatzeko hartzen diren erabakiak. Hartzen direnean ere, eragin murriztekoak dira edota itxiak, etorkizunari ateak ixten dizkietenak (Julio, 2015b: 11)

Teknologia berrien agerpenarekin, hainbat ikerlarik IKT-ek hizkuntza gutxituen osasunean duten eragina aztertu nahi izan dute. Baina egia esanda, eta onerako zein txarrerako, hizkuntza gutxituen etorkizunean erabakigarria izango da hizkuntza-komunitate horiek teknologia berrietan egiten duten erabilera. Izan ere, Internetek duen prestigio sozialak eta dinamismo sozialak ordura arte presente zeuden indar-banaketak desorekatu ditu (McMonagle, 2012: 3). Edonola ere, Fishmanek (2001: 473 in McMonagle, 2012: 6) esana da hizkuntza-komunitate gutxitu batek bere gainbehera prozesua areagotuko duela ez badio 'teknologia berrien iraultza horri' aurre hartzen. Horren harira, lan batek zioen munduko hizkuntzen % 5 baino ez dela Interneten erabiltzen, eta horrek gainerako % 95 horren heriotza eragingo duela (Kornai, 2013 in Waliño, 2016).

Teknologia berriek, eta bereziki Internetek, hizkuntza gutxituei (eta orokorrean, hizkuntzei) eskaintzen dizkieten abantailak ugariak dira, esaterako, materialak era erraz, merke, erabilgarri eta eskuragarrian sortzeko aukera (Sallabank 2015b: 11), eta hizkuntza hedatzaileekin buruz buru lehiatzeko abagunea (Nathan, 1999: 2).

Artikulu honen funtsarekin bat datorrelakoan, bitxikeria bat ekarriko dugu hona. Soziolinguistikan famatua egin da³ aspaldiko esaera hau: «Hizkuntza bat armada eta itsas-armada dituen dialekto bat da». Julia Sallabank adituak dio (komunikazio pertsonala, k.p.), orain hizkuntza izateko, armada, itsas-armada eta web orrialdeetako domeinu propioa izan behar direla. Adibide honek argi eta garbi uzten du hizkuntza baten bizi-indarra hizkuntza-komunitatearen egoera politiko, militar eta ekonomikoarekin modu estuan lotuta dagoela, eta horretaz gain, hizkuntzaren erabilera-eremu berriei emandako erantzunak ere zeresan handia duela hizkuntzaren osasunean.

Premia honen argitan, hizkuntza-komunitate gutxitu zenbaitek (kataluniarrek, bretoiek, galestarrek eta abar), eta beste zenbait erakunde eta ekimenek (.bcn, .army, .online etab.) euren domeinu propioa sortu dute, .com eta .org bezalako domeinuak balioa galdu dutelakoan eta besteengandik bereizteak onura gehiago dakartzalakoan.

2.3. Domeinu berezituaren agerpena, globalizazioaren garaian

Gai mamitsua da globalizazioarena, baina labur esanda, boterearen jabetza esparru nazionaletik erakunde supranazionaletara joan denez, horrek munduko txoko bakoitzak zituen berezitasunak leundu ditu, kultur bakarreranzko pauso azkarrak emanez (Wright, 2012: 76). Horren ondorioz, identitate eta ezagutza tradizionalen nozioa txikitu egin da (Steger, 2013, 75 in Sallabank, 2015b: 6), eta bada homogeneizazio horren aurrean erreakzionatu duenik. Izan ere, jendeak gero eta lotura estuagoa du tokian tokikoa den horrekin. Ondorioz, hurrengo alde biko prozesu hau etengabe garatzen ari dela dirudi: munduko distantzien txikitzea, horrek dakartzan ondorioekin, alde batetik, eta bestetik, norbere errealitate hurbilarekin birlotze moduko bat (Giddens, 1990 in Sallabank, 2015b: 10). Robertsonek (1995 in Stroud, 2003: 25) esan zuen globalizazioak berta-

---

³ Uriel Weinrich-ena omen da aipu hau, hizkuntzak botere politikoarekin duen harremana azpimarratzen duena.

koaren berrasmatazea dakarrela, eta egile honek berak sortu zuen *glokali-zazioa* kontzeptua.

Globalizazio eta globalizazio prozesu horietan eragile funtsezkoa izan da Internet, munduko edozein txokotatik beste edozeinetako gertaeren eta eza-gutzen berri izateko aukera eskaintzen baitu. Jakina, orain arte gehien hedatu den kultura Mendebaldekoa izan da, eta horren barruan, britainiar-estatubatuarra. Hala ere, kultura, hizkuntza eta komunitate txikiagoek ere aurkitu dute beraien tokia gero eta mundu birtual uniformeago honetan (Wright, 2012: 76). Egile berak dio Internet izan dela, adibidez, «argitalpenen demokratizatzailea».

Globalizazioak berarekin ekarri duen bereizteko behar honen parte da web-guneetako domeinu berrien agerpena, teknikoki «goi-mailako domeinua» (TLD) deritzona. Ikusirik domeinu zaharrek (.com, .org, eta .net, besteak beste) webgune kopuru izugarria zutela eta honek norberaren 'produktua' nabarmentzeko zailtasunak sortzen dituela, ICANN erakundea beste domeinu batzuk sortzeko baimena ematen hasi zen, tartean, .edu, .tv, eta .coop (Gerrand, 2006). Baina horrelako domeinuen ez zituzten guztien beharrak asetzen, eta are gutxiago hizkuntza-komunitate (edota nazio) askorenak. Hau honela, 1999an eragile katalan hiztun batzuk euren domeinu propioa eskuratu nahian hasi ziren, harik eta 2005ean helburua lortu zuten arte: .cat (Gerrand, 2006). Talde eragile horrek ondo argudiatua zeukan .cat domeinuaren funtzioa: nazio-identitatea, hizkuntzaren estatusa/prestigioa, hizkuntzaren ikusgarritasuna eta komunitate horren eduki propioak ezagutarazteko plataforma.

Katalan hiztunak izan ziren aitzindariak, baina horrelako beste hainbat komunitatek ere eman dute pausoa, adibidez, .cymru⁴, .bzh, .gal eta lerrootan aztertzen ari garen .EUS.

---

⁴ Hasierako kanpaina .cym izan zen. <http://www.indiana.edu/~tisj/24/4/ab-honeycutt.html> Gaur egun, .cymru ekimenak galdua du hizkuntza gutxitu honekiko lotura, eta eskaintza komertzial soila bihurtu da.

2.4. Internet eta euskara Euskal Herriko testuinguruan

2.4.1. *e-uskal Herria*

Interneten erabilerari dagokionez, ez dago Euskal Herri osoko daturik eta horrek ideia zehatz bat egitea zailtzen digu. Baina bi ikerketek emandako izpi batzuez baliatuko gara, Euskal Herriko sareko komunitatea nola dagoen irudikatzeke.

Adibidez, eta EAEko datuak dira soilik, Eustat-en azkeneko txostenak (2016a) dio 15 urtetik gorakoen % 74,1ek duela Internet, hau da, 1.370.800 lagunek. Eskualdeen artean alde txikia dago, gehien nabarmentzen den eskualdea Plentzia-Mungia baita (% 78) eta gutxien, berriz, Arabako mendialdea (% 70,2). Hiriburuen artean, Gasteiz, Donostia eta Bilbo dira konexio gehien dutenak, hurrenkera honetan, eta lurraldeei dagokienez, euren hiri-uruetako ordena jarraitzen dute (Eustat, 2016b).

Halaber, Nafarroako zenbait datu ere aztertzeke moduan gara. Izan ere, Nafarroan dauden 220.663 etxebizitzetatik % 80,8k dute Internet konexioa (INE, 2016a) eta 465.623 biztanletatik, % 79,6k erabili izan du Internet azken hiru hilabeteetan (% 75,3k astean behin - INE, 2016b).

Bestalde, eta Twitterren dugun erabilpen mailari dagokionez, euskaraz aritzen diren 14.090 erabiltzaile aktibo daude Euskal Herrian. Orotara, 6.003.534 txio bidali zituzten aurreko urtean (horietatik % 40,9 euskaraz) eta esaterako, 2017ko otsailean 395.007 euskarazko txio argitaratu dira (UMAP, 2017 in PuntuEUS Fundazioa, 2017: 21).

2.4.2. *Euskararen egoera labur-labur aztertuta*

Hurrengo hilabeteetan Eusko Jaurlaritzak eta Soziolinguistika Klusterrak kaleratuko dituzten txostenen faltan, labur-labur zehaztuko dira euskarak dituen datu soziolinguistikoak.

2011n egin zen V. Inkesta Soziolinguistikoak dio «Euskal Herriko 16 urte edo gehiagoko biztanleen % 27 elebiduna d[e]la, % 14,7 elebidun hartzailea

eta % 58,3 erdalduna». Hau honela, 714.000 elebidun ditugu, milioi bat inguru elebidun hartzaileak kontuan hartuz gero (Eusko Jaurlaritz, 2013: 15). Dena den, datu hauek ez dira berdinak lurralde guztietan, eta horrenbestez, EAEn elebidunak % 32 dira, Iparraldean % 21, eta Nafarroan, berriz, % 11 (Eusko Jaurlaritz, 2013: 16).

Edonola ere, lurralde bakoitzeko datuak ere aldakorrak dira eta Zuberoako euskaldun proportzioa Lapurdikoa baino handiagoa da; Nafarroako iparraldea hegoaldea eta erdialdea baino askoz euskaldunagoa da eta EAEn Gipuzkoak du euskaldun gehien.

Azkenik, Euskal Herriak inoiz ezagutu gabeko egoera soziolinguistikoa bizi du, izan ere, euskararen ezagutza handiena jende asko bizi den udalerrietan dago, hau da, eremu urbanoan. Euskal hiztunen gehiengoa, beraz, euskaldunen ehunekoa apala den tokietan bizi da eta etxetik kanpo ikasi du hizkuntza.

3. PuntuEus Behatokia 2016

2016ko PuntuEUS Behatokiaren txostenean partekatu diren emaitzak aztertu eta hausnarketa laburrak gehitu zaizkie emaitza horiei. Datu hauek eskuratzeko, bereziki bi baliabide erabili ditu PuntuEUS Behatokiak. Alde batetik, domeinuen *crawling*-a (html bidezko galbahe orokorra), eta bestetik, Google moduko bilatzaileen bidez egindako azterketak.

3.1. .EUS domeinuen egoera

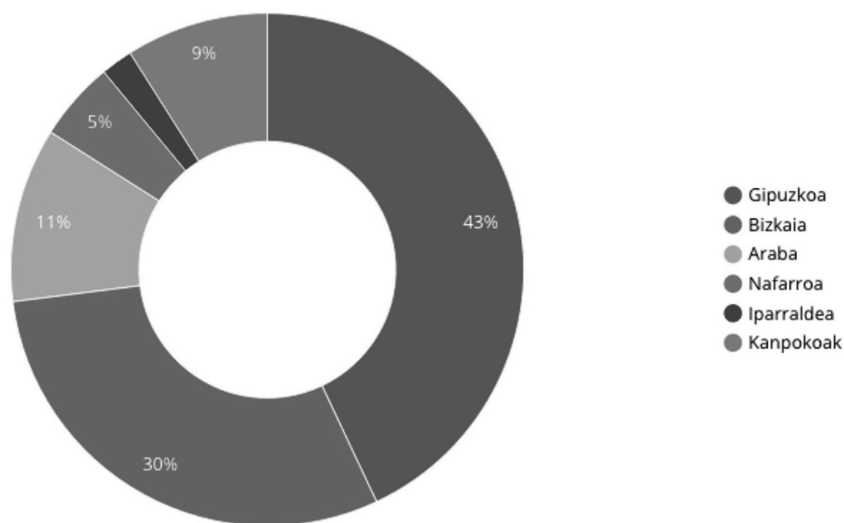
Jarraian .EUS domeinuen datuak partekatuko dira, hainbat aldagai ezberdin oinarri hartuta.

3.1.1. Domeinuaren banaketa geografikoa

.EUS domeinuak komunitate kultural eta linguistiko bati egiten dio erreferentzia, eta ondorioz, erregistroen %9 Euskal Herritik kanpo egin dira orain arte.

Euskal Herrian egindako erregistroen datuak aztertuz gero, ohartzen gara domeinua Euskal Herri osoan zabaltzen dela, baina desoreka nabarmenak daude lurralde batetik bestera. Datu hauek Eusko Jaurlaritzak eta Euskararen Erakunde Publikoak burututako Inkesta eta Mapa Soziolinguistikoaren ondorioekin antzekotasun handiagoa dute lurraldeen banaketa demografi-koarekin baino, izan ere, Nafarroak, bereziki, eta Iparraldeak, hein batean, pisu handiagoa beharko lukete.

1. Grafikoa. EUS Domeinuaren banaketa geografikoa

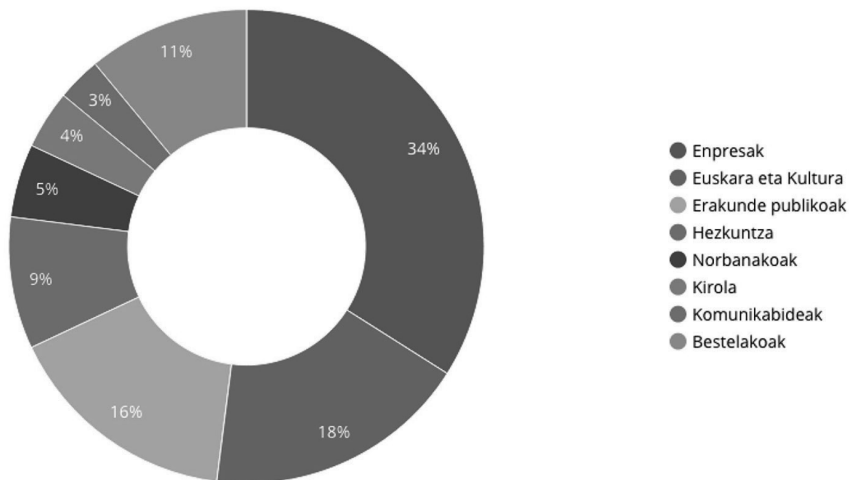
Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

Portzentaje hauek 2015eko txostenean agertu ziren berdinak dira, eta horrek, hein batean, adierazten du Nafarroa eta Iparraldera iristeko dauden zailtasunak. Irudi lezake arrazoi politikoak egon daitezkeela tartean, .EUS euskara eta Euskal Herriarekin lotu daitekeenez profil jakin batekoak soilik erregistratuko direlako lau lurralde horietan.

Bestalde, nazioarteko %9 horri so eginez, badirudi euskal diasporako webguneei buruz ari garela, baina Josu Waliño Fundazioko Zuzendari Nagusiaren esanetan (k.p.), «diasporak oso domeinu gutxi ditu [...]. Kanpoko domeinu gehienak Euskal Herritik kanpoko enpresenak dira, adibidez Google, Twitter, Mercadona, eta antzeko marka handiak.»

3.1.2. Domeinuaren banaketa tipologikoa

2. Grafikoa. EUS Domeinuaren banaketa tipologikoa

Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

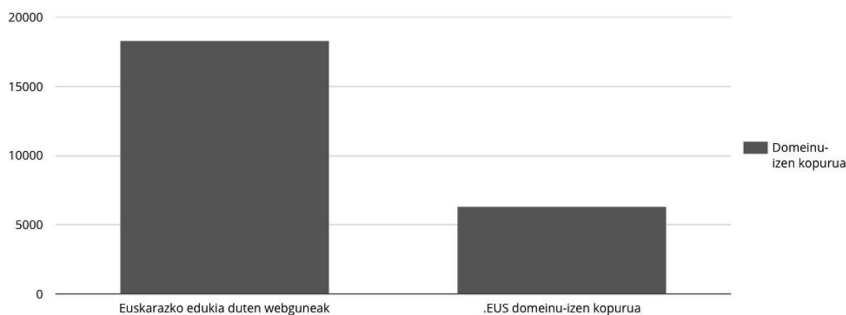
.EUS domeinua erregistratzen duten erakundeen tipologiak erakusten du domeinuaren balioa orokorra eta askotarikoa dela. Interneten ohikoa den moduan, enpresak dira .EUS domeinuaren erabiltzaile nagusiak. Hauez gain, gure gizarteko gainerako segmentuak ere ikusten ditugu .EUS domeinuan modu zabalean ordezkatuta: erakunde publikoak, hezkuntza eragileak, euskara eta kulturaren alorreko eragileak, norbanakoak, komunikabideak, kirol erakundeak, eta beste batzuk ere (sindikatu, alderdi politiko etab.).

Atal honetan nabarmentzekoa da .EUS domeinuaren hazkunde joera bereziki enpresen aldetik ari dela ematen, erakunde publikoei dagokien atala proportzionalki txikitzen doalarik, domeinuaren sozializazio orekatua nabarmenduz. Hau da, .EUS domeinuen atzean ez daude erakundeak soilik, eta esan genezake gizarteko hainbat eragileren sostengua dutela.

Datu itxaropentsuak dira PuntuEUS domeinuen nolabaiteko instituzionalizazioa ekidin delako. Beste era batera esanda, behatu den banaketa tipologikoa anitza da eta egin beharreko galdera honako hau da: zer-nolako banaketa 'soziala' nahi dugu .EUS-entzako hemendik aurrera? Erantzuna .EUS markaren ikusgarritasunaren eta marketin kanpainen araberakoa izango da.

3.1.3. Euskarazko domeinu-parkean barneratzea

3. Grafikoa. .EUS Domeinu kopurua, euskaraz dauden web orrialde kopuruarekin

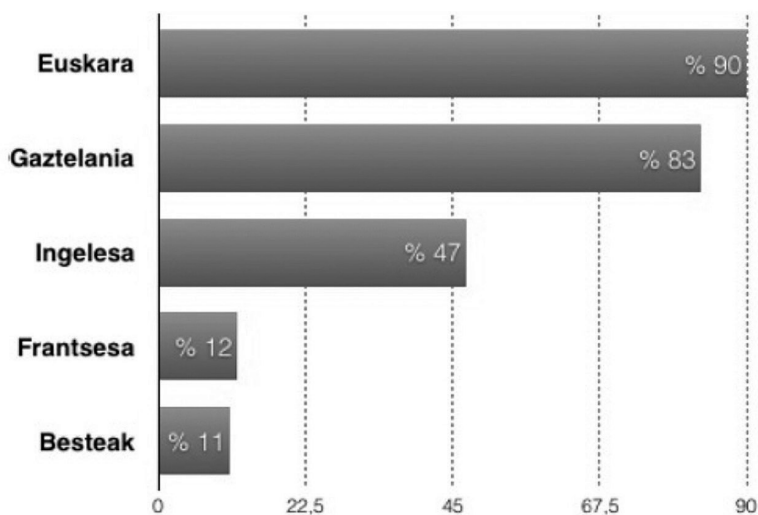
Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

2017ko otsailean 6.302 ziren .EUS domeinu-izena zuten erregistroak, eta euskarazko edukia zuten webguneak, berriz, 18.317. Euskarazko Internet kopurua handitzen doan heinean, .EUS-ek muga horretara hurbiltzea izan beharko luke helburua. Dena den, oztopo bat du jomuga honek: ekimen batzuk, beraien izaera dela eta, ez dute .EUS domeinurik nahi izango, argu-

diatuz, adibidez, beraien kutsu instituzionala mantendu nahi dutela (esaterako, .org) edo mundura begira dauden ekimenak direla (hala nola, .com edo .eu).

3.1.4. Hizkuntza nagusien banaketa

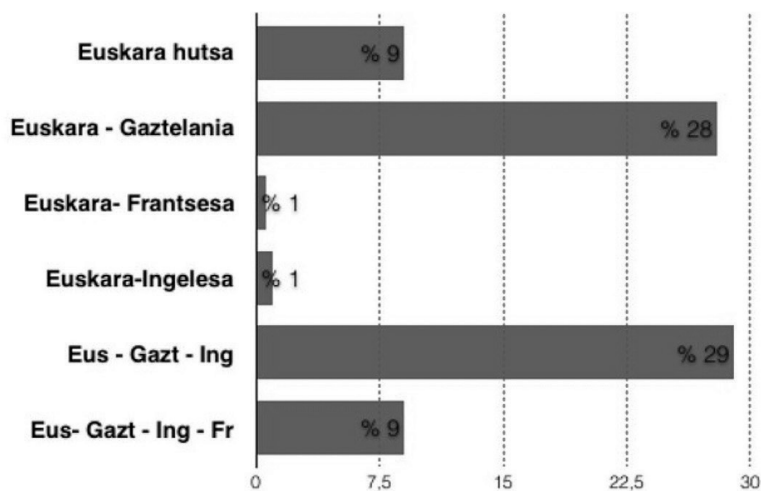
4. Grafikoa. Hizkuntza banaketa .EUS domeinua duten webguneetan

Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

Pasa den urtetik hona, hizkuntza guztien ehunekoa igo egin da (gaztelania bereziki), .EUS domeinua duten webguneak eleaniztunak diren seinale. Eleaniztasun hori esanguratsua da, baina jakinda .EUS-ek xede berezi bat duela euskararen arnasmune izateko, komenigarria litzateke euskara duten webguneen ehunekoa % 100era iristea. Ikusteke dago domeinua eskatzerako orduan hizkuntza-irizpiderik jarri ote dakioken eskatzaileari.

5. Grafikoa. Hizkuntza konbinazio nagusiak .EUS domeinua duten webguneetan

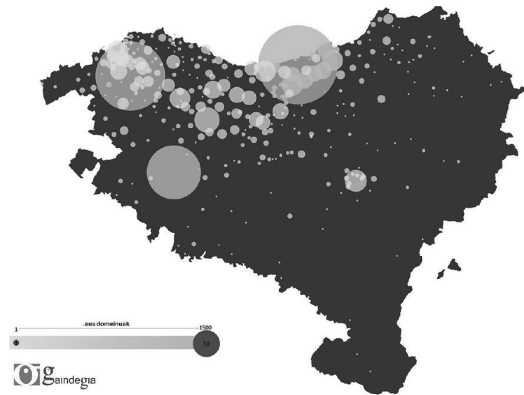

Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

Aurreko lerroaldean esandakoaz gain, grafiko honetan argi ikus daiteke domeinu gehienak Hegoaldekoak direla, bai geografikoki eta baita linguistikoki ere. Horretaz gain, ingelesak Hegoaldeko web orrialdeetan duen garrantzia beha liteke grafiko honetan, baita domeinuen hamarren batek gure inguruko lau hizkuntza garrantzitsuenak erabiltzeko hautua ere.

3.1.5. .EUS domeinu-izenen dentsitatea Euskal Herrian

6. Grafikoa. .EUS domeinua-izenen dentsitatea Euskal Herrian

Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

«Domeinuen dentsitatearekin» web orrialde horien kokapena aztertu eta .EUS domeinuen jatorri nagusiak (dentsitatea) zeintzuk diren identifikatzen dira. Grafikoan jasotako emaitza hau ez da harritzekoa, izan ere, euskararen etorkizuna hirietan dagoela esan baitaiteke, hau da, biztanle kopurua handia den eremuetan. Dena den, eta aurreko ataletan ikusi denaren harira, Nafarroa eta Iparraldean dagoen erregistro kopuru apala kontuan izatekoa da. Honek ondorioztatzen du Euskal Herriko kontsumo digitalean harreman zuzena egon litekeela lau aldagairen artean: toki jakin bateko biztanle kopurua, bertako Internet kontsumoa, tokian tokiko errealitate soziolinguistikoa eta euskararekiko konpromiso aktiboa.

Dena den, Herrialde Katalanetako egoerari so eginez, Kataluniako Printzerrietik kanpora domeinu-izenen dentsitatea apalagoa dela argi ikusten da. Honen arrazoia politikoa izan liteke gehienbat, izan ere, Nafarroan eta Valentzian .EUS eta .cat izateak kutsu abertzalea izan baitezake, batzuen ustez hizkuntza gutxituak nazionalismoekin lotzen dira eta (May, 2014: 2).

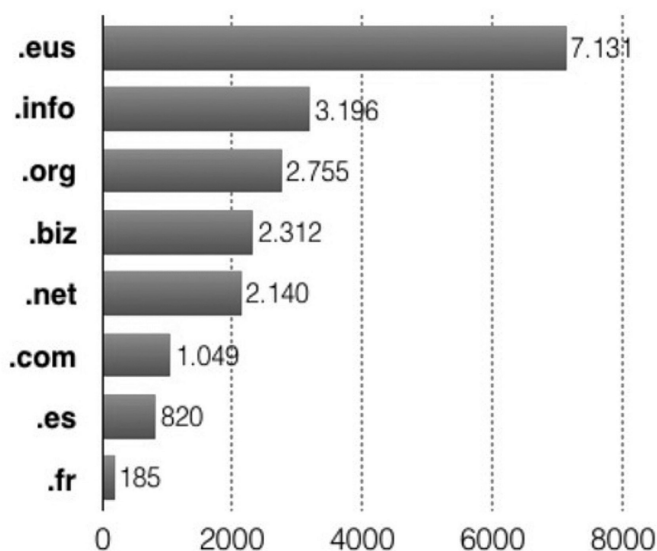

3.1.6. Domeinuen kalitatea

PuntuEUS Behatokiaren datuak oinarri hartuta, honako irizpideak hartu ditugu kontuan TLDen (*top-level domain*, web orrialdearen bukaerako ‘abizena’ –adib., .com–) kalitatea balioztatzeko garaian:

- Domeinuaren dentsitatea: domeinu bakoitzak Interneti egiten dion eduki ekarpena. Hau neurtzeko, domeinu bakoitzaren webguneetan batez beste dauden dokumentu kopuruak neurtu dira.

7. Grafikoa. Domeinuaren dentsitatea - Webguneen batez besteko dokumentu kopurua TLD bakoitzekoa

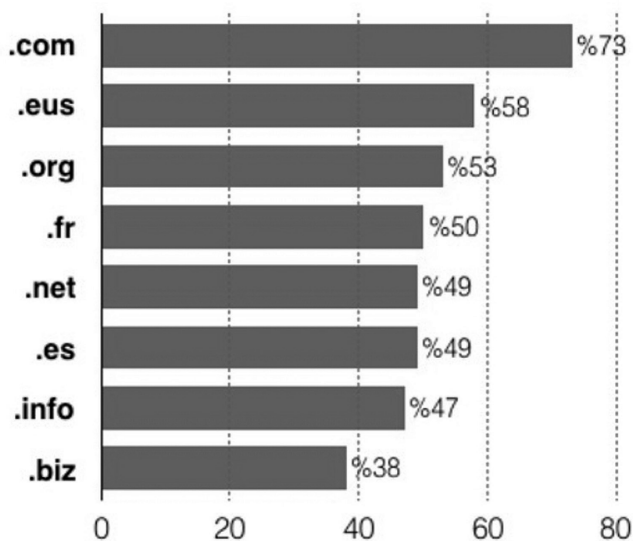

Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

- Domeinu aktibo kopurua: erregistratutako domeinuetatik aktibo dauden domeinuen kopurua. Domeinu asko modu defentsiboan erregistratzen dira, hau da, inork baino lehenago nik niretzat nahi dudana domeinu hori erostea litzateke, beste edonork ‘lapurtu’ ez diezadan.

Orokorrean, behin erosketa defentsibo bat egin ondoren, ez zaio edukirik gehitzen. Alderdi politiko eta enpresa handiak dira, batik bat, praktika hau burutzen dutenak. Norbere burua eta irudia babesteko estrategia hau ulertzekoa den arren, garrantzitsua da TLD batek erregistratuta dituen domeinuetatik ahalik eta gehien aktibo egotea.

8. Grafikoa. TLD bakoitzak dituen domeinu aktibo kopurua

Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

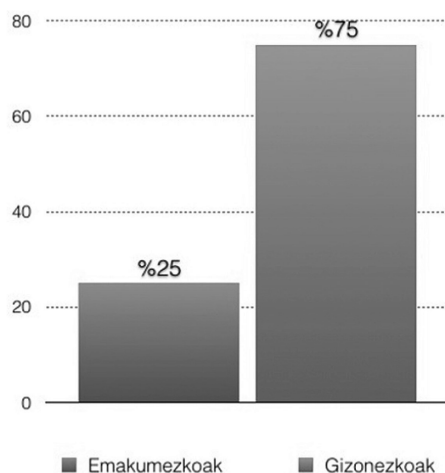
Esanguratsua da bi aldagaietan .EUS domeinuen adierazten duten ekoizpen-maila eta fidagarritasuna. Hori ikusita, 'EUS marka' ezaugarri positiboekin lotzeko aukera garatuz joan daiteke, izan ere, kalitate-maila jakin bateko web orrialdeak erakartzen ari direla ikus dezakegu. Bigarren grafikoa dela eta, .EUS oraindik ere berria da Euskal Herrian, eta baliteke oraindik domeinuen jabe batzuei denborarik eman ez izana webgunea hornitzeko. Komeni da hurrengo urteetan aldagai hau arretaz aztertzea, kalitateari eta erosketa defentsiboari buruzko ondorio gehiago atera aurretik.

3.1.7. Emakumeen eta gizonen arteko banaketa

Emakumeek IKT alorrean duten presentzia txikia da Europako Batzordearen arabera. Batzordeak argitaratutako ikerketaren arabera, IKT alorrean lan egiten duten 7 milioi pertsonen artean %30 baino ez dira emakumezkoak, eta ehuneko hau are txikiagoa da ardura postuetan, %19ra mugatuz.

Interneteko domeinuen alorrean, .EUS domeinu-izenen titularrak aztertu ditugu. Erakunde baten izenean erregistratutakoak alde batera utzita, titularrak gizonezko eta emakumezkoak diren kasuak aztertuz, ondorioa da emakumezkoak (%25) gutxiago direla gizonezkoak (%75) baino.

9. Grafikoa. Emakumezkoen eta gizonezkoen erregistroak .EUS domeinuan

Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

Datu hauek ikusita, .EUS-ek dagoeneko abian jarri ditu emakumeei berriaz zuzendutako komunikazio egitasmoak, eta horren adibide da 2017ko martxoan Emakumearen Egunaren harira antolatutakoa, zeinetan domeinuen salneurria emakumeentzako soilik murriztu den. Dena dela, eta sare

sozialetan kanpaina horrek izan zuen harrera beroaz aparte, ezin esan emakume askok domeinu bat erregistratu zutenik.

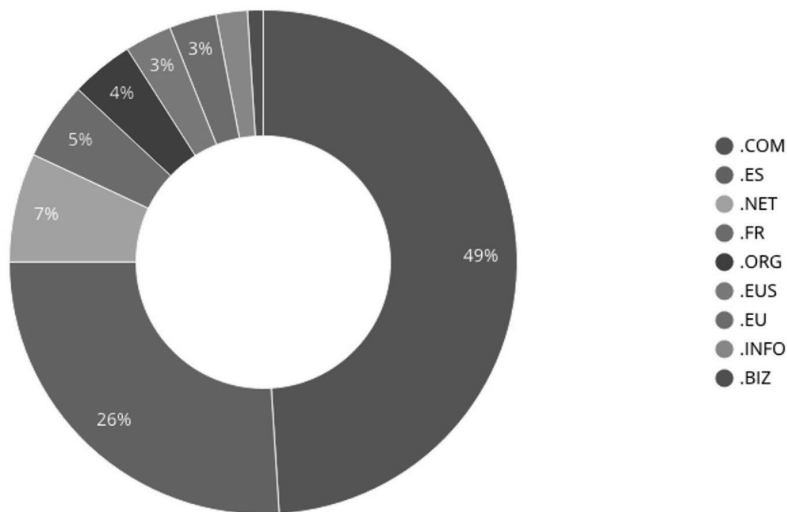
3.2. Internet Euskal Herrian

Ondorengo atal honetan Euskal Herri osoko datuak zeintzuk diren deskribatuko dira, .EUS-en datuak kokatzen lagunduko digutenak.

3.2.1. TLD nagusien banaketa

Euskal Herriko Interneteko merkatu osoari begiratuta, .COM eta .ES dira TLD nagusiak, merkatuaren % 75 hartuz bien artean. Gainerako TLD-ek merkatu kuota txikia hartzen dute. Euskal Herrian erregistratutako domeinu-izenen artean .EUS % 3 baino ez dira oraingoz.

10. Grafikoa. TLD nagusien banaketa Euskal Herrian

Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

Lehenik eta behin, ondo legoke galdetzea zerk bultzatzen duen domeinu bat edo bestea aukeratzeko orduan⁵. Hau hizkuntza-jarrerak neurtzen dituen galdetegi 'klasiko' batekin egin liteke. Lan horretatik ateratako ondorioek aurrera begirako pausoak finkatzen lagunduko lukete, .EUS-en irismena indartze aldera.

PuntuEUS-ekoen esanetan (Waliño, k.p.), .EUS-en alde ez egitearen arrazoiak bi lirateke, 1) aldaketarekiko erresistentzia, batik bat domeinu 'zaharra' bere fruituak ematen ari denean, eta 2) antzintasuna, .com-ek merkatuan 30 urte baitaramatza eta .EUS-ek, berriz, hiru urte eskas.

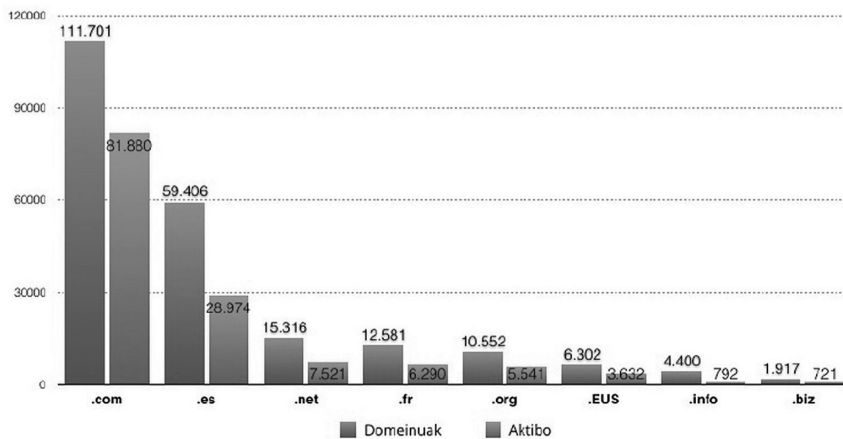
3.2.2. *Webgune aktiboen kopurua*

Euskal Herrian guztira 230.000 domeinu-izen inguru zeuden erregistratuta 2016an, eta horietatik 136.351 ziren edukiren bat argitaratuta zutenak, % 59 hain zuzen ere. Ikus daiteke Euskal Herrian dauden TLD nagusien kasuan .com erabiliena dela bai erregistro kopuruari dagokionez, eta baita aktibo dituzten domeinuei dagokionez ere. Kontrako muturrean dago .biz TLDa, eta esan liteke erregistratzen diren .biz domeinu gehienak modu defentsiboan erregistratzen direla. Euskal Herrian dauden TLD nagusien artean .EUS da .com-en ondoren domeinu aktibo gehien dituen domeinua, % 58rekin. Horrek adierazten du .EUS domeinuaren erabilera altua dela erregistratzaileen artean.

---

⁵ <http://fundacio.cat/en/observatory/infographic/motius-tenir-un-domini-cat>

11. Grafikoa. Domeinu aktiboen kopurua

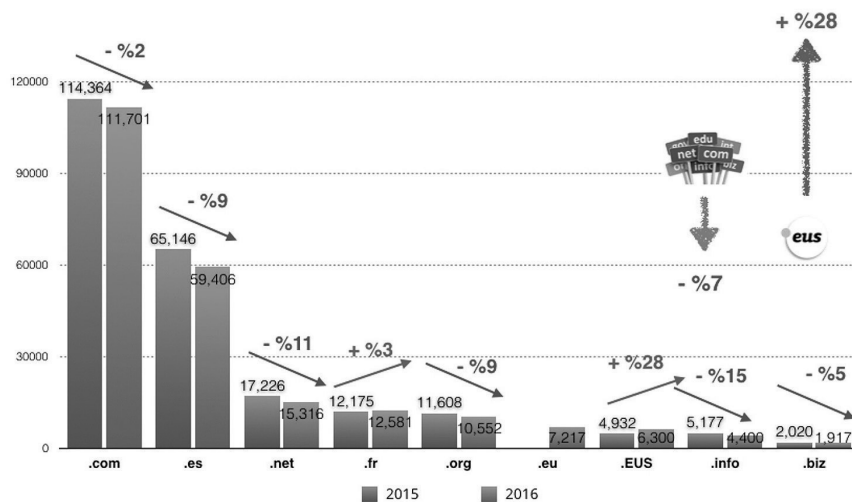
Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

3.2.3. 2015-2016 bilakaera

PuntuEUS Behatokian 2015. urtean egindako azterketaren arabera, .EUS domeinua Euskal Herriko TLD merkatuan 8. posizioan zegoen. 2016. urtearen amaierarako postu hau hobetzea lortu du, .info aurreratuz eta 7. toki hartuz.

Domeinuaren hazkundera mantentzea lortu da, .EUSek 2016an %28ko hazkunde tasa izan duelarik. Grafikoan ikusten den moduan, Euskal Herrian Interneteko domeinu gehienek merkatu-kuota galtzen zuten bitartean, .EUS izan da nabarmen hazi den bakarra. Baina hazkunderaz gain, egonkortasuna bermatzea garrantzitsua da, eta 2016an .EUS domeinuen berritze-tasa %89koa izan da, hau ere Interneteko domeinuen izan ohi duten tasa baino askoz handiagoa.

12. Grafikoa. Domeinuen merkatuaren eboluzioa EHN 2015-2016

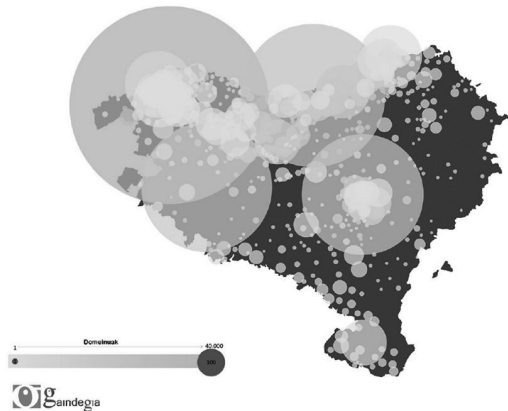
Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

Datu hauek argi uzten dute domeinuen aukeraketa, sarri askotan, merkatu logika baten arabera dela, eta domeinuaren hautaketak marka horren salgarritasunean duela eragina. Hau honela, ez da harritzekoa denbora luzez ezarrita zeuden domeinu kopurua beherantz joatea, eta berria (.EUS), aldiz, gora. Dena den, nobedade izatearekin bakarrik ez da nahikoa eta .EUS-en marka hori (euskara eta Euskal Herria) indartzen jarraitu beharra dago gizarte mailan arrakasta izaten jarraitu dezan.

3.2.4. Interneteko domeinuen dentsitatea Euskal Herrian

Hurrengo grafikoan Interneteko TLD nagusien dentsitatearen banaketa ikus daiteke, Euskal Herriko erregistroen kokapen geografikoaren arabera adierazita.

13. Grafikoa. Interneteko domeinuen dentsitatea Euskal Herrian

Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

3.1.5. atalean partekatutako grafikoarekin alderatuz, beste honek emaitza ezberdinak adierazten ditu. Arrazoia honakoa da: euskaldunen komunitatea eta Euskal Herria ez dira berdinak. Hots, euskal hiztunen gaur egungo hiriburu sinbolikoa Donostia den bezala, Euskal Herriko hiriburu ekonomikoa Bilbo da. Halaber, 6. grafikoan hirigune batzuk, bereziki Iruñea, Erribera eta BAM (Baiona, Angelu eta Miarritze), ia nabarmendu ere ez ziren egiten, baina oraingoan, berriz, indartsu ageri dira. Hurrengo urteetarako erronka, bai .EUS-entzako eta baita euskararentzako ere, hirigune populatuenetan eta aberatsenetan euskararen erabilera 13. grafikoan dagoen itxurara hurbiltzea izango da, 6. grafikotik aldenduz. Gainera, ikusita Bilbo dela Euskal Herrian euskaldun gehien bizi diren udalerria, garrantzitsua izango da bertan euskararen erabilera eta bizi-indarra areagotzea, batik bat hiri horren botere ekonomikoaz jakitun izanda.

3.3. Euskara Euskal Herriko Interneten

Lehenik .EUS-en egoera azaldu da, ondoren Euskal Herrikoa, eta oraingoan euskarak Euskal Herriko Interneten dituen ezaugarriak azalduko dira, labur-labur.

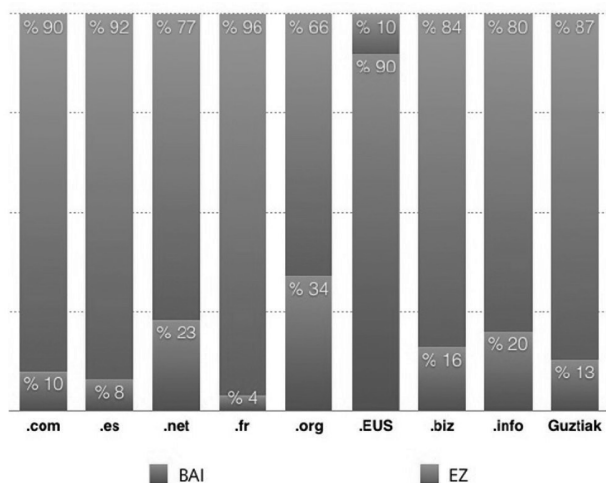

3.3.1. TLD nagusietan euskararen presentzia

Interneteko TLD nagusietan euskarazko edukia duten domeinu-izenen ehuneko aztertze garaian, nabarmen gelditzen da .EUS domeinua dela euskara gehien erabiltzen duen TLDa. Euskararen presentzia nabarmena da .EUS domeinuetan.

Kasu honetan euskararik ez duten domeinu kopurua % 10ean kokatzen da eta euskarazko edukia duten webgune kopurua, aldiz, % 90ean. Esan daiteke, beraz, .EUS domeinua dela euskararen arnagune digitala. Gainerako domeinuen kasuan, euskararen presentzia haien webguneetan % 20ren azpitik dago kasu gehienetan. .ORG domeinua da euskara gehien duena, webguneen % 34k euskarazko edukia duelarik, baina gainerako kasuetan euskararen presentzia oso txikia da.

14. Grafikoa. TLD nagusietan euskararen presentzia

Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

Bitxikeria hutsa dirudi, baina gaur egungo euskararen kale erabilera % 13 inguruan dago, TLD nagusietan bezalaxe. Bestalde, harrizkoa da TLD

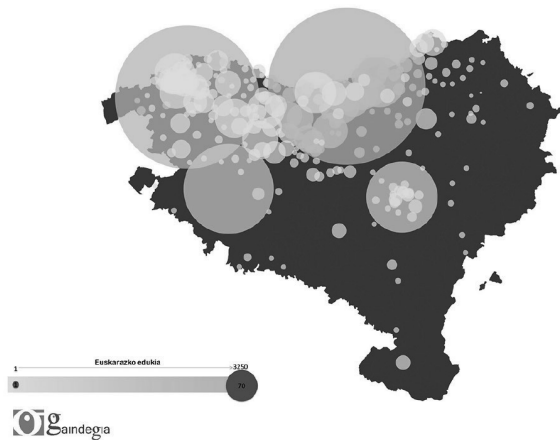
batzuetan zeinen urria den euskararen erabilera, .es eta .fr-en kasu. Dena dela, grafiko hau ikusita bi ondorio edo zalantza nagusi datozkigu burura:

- 1) .org-eko domeinuen jabeak, ziurrenik erakundeak, .EUS-era hurbiltzea izango al da etorkizun hurbilerako helburua?
- 2) .EUS-en kasuan, euskararen presentzia % 100 izatea nahi al da, hizkuntzaren arnagune digitala izan dadin erabat?

Bien erantzuna baiezkoa izateko arrazoi ugari daude. Edonola ere, denborak eta marketin estrategiak eragingo dute etorkizuneko helburu horretan.

3.3.2. Euskara duten webguneen dentsitatea Euskal Herrian

15. Grafikoa. Euskara duten webguneen dentsitatea Euskal Herrian

Iturria: PuntuEUS Fundazioa, 2017

13. grafikoan esandakoek azpiatal honetarako ere balio dute. Euskal Herriko hizkuntza egoera antzak bere isla du Interneten ere, eta bi norabide-tan eragin beharko da hemendik aurrera.

4. Ondorioak

.EUS euskara eta herrigintza indartzeko egitasmo garrantzitsua eta berri-tzailea dela ikusita, domeinu kopuruaren eta domeinu horien ezaugarrien bilakaera jarraitzea komenigarria izango da. Gainera, eta sarreran esan den bezala, horrelako ekimenen arrakasta lortzeko ebaluazioa funtsezko tresna denez, PuntuEUS Behatokiak eskaintzen dituen datuak oso erabilgarriak dira. Izan ere, Behatokiak igortzen dituen datuen arabera izango da hurrengo urteetan PuntuEUS-ek diseinatu ahalko duen estrategia, gure domeinu kopurua handitze aldera. Halaber, euskararen eta euskal kulturaren egoera azaltzen duten informazio anitz eskaintzen dute Behatokiak ondorioek, esaterako, domeinuen dentsitatea azaltzen zuten grafikoetan ikusi bezalakoak.

Horrela, ikusi dugu azken urte hauetan .EUS domeinuen kopuruak gora egin duela, eta gainera, web orrialde hauetan euskararen erabilera bera ere hazi egin dela. Datu hauek tentuz hartu behar ditugu, izan ere, oraindik hiru urte bete ez dituen ekimen berri bat da honako hau. Halaber, .EUS-en dauden webguneen %90ek dute edukia euskaraz eta Interneten euskaraz dauden 18.317 webguneetatik 6.302 daude 'soilik' .EUS-en (% 38 inguru). Hau honela, PuntuEUS Fundazioak badu lana aurrera begira, sabaia oraindik ere oso urrun baitago.

Hazten jarraitzeko eta euskararen arnasmune izateko langintza horretan, .EUS domeinurik ez duten milaka webgune eta jabe horiek limurtu beharrean dago Fundazioa. Helburu hori erdiesteko, .EUS-ek globalizazio testuinguru honetan duen funtzio bereizgarria ustiatu lezake, eta horrela, Euskal Herriko .org, .info, .com, .net, .es eta .fr bezalako domeinuak dituzten web orrialdeak erakarri. Izan ere, mundu zabaleko mugak txikitzen ari diren honetan, norberaren bereizgarriak garrantzia handiagoa hartzen ari dira, globalizazioak dakarren nortasun galtze hau orekatuz. Hori da, hain justu, globalizazioak dakarrena eta .EUS domeinuen 'eleaniztasunak' islatzen duena.

Are gehiago, eta .EUS-ek duen marka berezi hori indartzeko asmoz, kalitatearen irizpidea ere oso erabilgarria izan daiteke. Izan ere, hainbat neurtek adierazi dute .EUS-ek kalitate handiko edukia duela bere domeinuen

tan. Hori adierazle garrantzitsua da euskararentzako, enpresa edo erakunde batek .EUS-en aldeko apustua egin baitezake etiketa horrek ematen dion balio erantsiarengatik. Dena dela, ezin da soilik merkatu ikuspegi batekin jokatu, eta PuntuEUS Fundazioaren ondorengo urteetako jarduna bere jatorrizko funtsak gidatu behar du: «euskara eta euskal kultura sustatu eta Euskara eta Euskal Kulturaren Komunitatea kohesionatzea» (PuntuEUS Fundazioa, d.g.).

Amaitzeko, euskara bezalako hizkuntza gutxituen biziraupenerako Internetek duen garrantziaz hausnarketa bat, Fundazioko Zuzendari Nagusiak Euskaltzaindiak antolatutako *Euskara biziberritzen jarraitzeko erronkak* jardunaldietan egina:

XXI. mendeko komunikazioak sarea du ardatz, eta hizkuntza bat bertan egotea ez da nahikoa bere desagerpen digitala ekiditeko. Sarea komunikazioa da, hizkuntzen erabilera aktiboa bultzatzen duten sare sozial eta komunikazio digitalek gidatutako komunitate erraldoiaren jarduna. Zorionez euskarak komunitate digital aktiboa du, eta komunitate horrek ahalbidetu du euskara digitalki osasuntsu egotea orain arte. Baina komunitate hori tamaina txikikoa da, eta .EUS domeinuak aukera bat ematen digu komunitate hori zabaldu eta indartzeko.

PuntuEUS Fundazioa prest dago euskararentzat ezinbestekoa den erronka honi heldu eta lankidetzarako indarrak biltzeko, Euskaltzaindiarekin eta lan honetan aritzeko prest dauden gainerako eragileekin. Guztion ardura da Interneten euskal komunitate digitala bizi eta aktiboa izatea, eta .EUS domeinua da komunitate horren bilgunea. (Waliño, 2016)

Euskararen egoera hobe zedin saiatu ziren ekintzaile batzuen ondarea da .EUS domeinua. IKT-en erabilerak hizkuntzen biziberritze edota mantentzean duen eraginaz ohartuta, gero eta gehiago dira munduan zehar idatzitako ikerketa eta txostenak. Besteak beste, berriki argitaratu dira gurean Hizkuntza Politika Sailburuordetzaren «Euskarazko IKT-ak: gomendioak herri aginteentzat» (2016) eta «Euskara eta teknologia uztartzen dituzten bederlatzi proposamen eta ohar bat?» (Julio, 2015). PuntuEUS bezalako ekimenak abian jartzea eta bultzatzea dagokigu orain gainerakooi.

Bibliografia

Behatokia, 2015, «Martxan da Akuilari aplikazioa!». Helbidea: http://www.behatokia.org/EU/albisteak/Martxan_da_Akuilari_aplikazioa! <Azken kontsulta: 2016/02/07>

CANAGARAJAH, S., 2005, «*Reclaiming the Local in Language Policy and Practice*» in *TESL-EJ Top*, 9(2). Helbidea: <http://tesl-ej.org/ej34/r8.pdf> <Azken kontsulta: 2016/02/07>

Eusko Jaurlaritza, 2013, V. *Inkesta Soziolinguistikoa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia. Helbidea: http://www.EUSkara.EUSkadi.EUS/contenidos/informacion/argitalpenak/eu_6092/adjuntos/V.%20Inkesta.pdf <Azken kontsulta: 2017/02/03>

Eusko Jaurlaritza, d. g., «EAS: Euskal Herriko hizkuntza-adierazleen sistema». Helbidea: http://www1.EUSkadi.net/euskara_adierazleak/udalak.apl?hizk=e <Azken kontsulta: 2016/12/27>

Eustat, 2016a, «Euskal AEko 15 urte eta gehiagoko Internet erabiltzaile biztanleak, sexu, adin eta jarduerarekiko harremanaren arabera, lurralde historikoari jarraiki (%). 2016». Helbidea: http://eu.eustat.eus/elementos/ele0000800/ti_Euskal_AEko_15_urte_eta_gehiagoko_Internet_erabiltzaile_biztanleak_sexu_adin_eta_jarduerarekiko_harremanaren_arabera_lurralde_historikoari_jarraiki_/tbl0000800_e.html#axzz4aXWqc7MS <Azken kontsulta: 2017/03/06>

Eustat, 2016b, «Euskal Autonomia Erkidegoko 15 urte eta gehiagoko biztanleak, Internet erabiltzaileak, lurralde, eskualde eta hiriburuaren arabera, sexuari jarraiki. Zenbatespena eta aldakuntza koefizientea (%). 2016-2016». Helbidea: http://eu.eustat.eus/elementos/ele0006400/ti_Euskal_AEko_15_urte_eta_gehiagoko_biztanleak_Internet_erabiltzaileak_lurralde_eskualde_eta_hiriburuaren_arabera_sexuari_jarraiki_Zenbatespena_eta_aldakuntza_koefizientea_/tbl0006497_e.html#axzz4aXWqc7MS H <Azken kontsulta: 2017/03/06>

Fundació.cat, d.g., «Observatori puntCAT». Helbidea: <http://fundacio.cat/ca/observatori> <Azken kontsulta: 2016/02/07>

GERRAND, P., 2006, «*Cultural diversity in cyberspace: The Catalan campaign to win the new .cat top level domain*» in *First Monday*, 11(1-2). Helbidea: <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/1305/1225#author> <Azken kontsulta: 2015/10/27>

GRENOBLE, L.A., 2013, «Language revitalization» in Robert Bayley, Richard Cameron, & Ceil Lucas, edk., *The Oxford Handbook of Sociolinguistics*, 792-811. Oxford: Oxford University Press.

GRENOBLE, L.A. & Whaley, L.J., 2006, *Saving languages: an introduction to language revitalization*. Cambridge: Cambridge University Press.

HINTON, L., 2015, «Revitalization of endangered languages» in Austin, P. eta Sallabank, J. (edk.) *The Cambridge Handbook of Endangered Languages*, Cambridge: Cambridge University Press, 291-311.

HPS – Hizkuntza Politika Sailburuordetza, 2016, «Euskarazko IKTak: Gomen-dioak Herri-Aginteentzat». Helbidea: <https://labur.eus/kCek0> <Azken kontsulta: 2017/03/06>

INE, 2016a, «Resumen de datos de Viviendas por Comunidades y Ciudades Autónomas y tipo de equipamiento». Helbidea: http://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?tpx=11882&path=/t25/p450/base_2011/a2015/&file=05001.px <Azken kontsulta: 2016/02/11>

INE, 2016b, «Resumen de datos de Personas por Comunidades y Ciudades Autónomas y tipo de uso de TIC». Helbidea: http://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?tpx=11882&path=/t25/p450/base_2011/a2015/&file=05002.px <Azken kontsulta: 2016/02/11>

IRURETA AZKUNE, Onintza (2016). «Beti euskaraz egingo lizukeen lankidea egunero alboan bazenu zuk zer egingo zenuke?» in *Argia*, 2016-I-31. Helbidea: <http://www.argia.EUS/argia-astekaria/2493/beti-euskaraz-egingo-lizukeen-lankidea-egunero-alboan-bazenu-zuk-zer-egingo-zenuke> <Azken kontsulta: 2016/02/07>

JULIO, G., 2015, «Euskara eta teknologia uztartzen dituzten bederatzi proposamen eta ohar bat?» in *Jakin*, 2015-V-7. Helbidea: <http://www.jakin.eus/blog/telepolis/-gorka-julio/euskara-eta-teknologia-uztartzen-dituzten-bederatzi-proposamen-eta-ohar-bat/82> <Azken kontsulta: 2017/03/06>

MAY, S., 2014, «Language rights and language policy: addressing the gap(s) between principles and practices», *Current Issues in Language Planning*, London: Taylor and Francis. 16(4), 355-359.

MCMONAGLE, S., 2012, «The European Charter for Regional or Minority Languages: Still Relevant in the Information Age? » in *Journal on Ethnopolitics and*

Minority Issues in Europe, 11(2), 1-24. Helbidea: <http://www.ecmi.de/publications/detail/issue-22012-vol-11-254/> <Azken kontsulta: 2015/04/21>

NATHAN, D., 1999, «Language support with I.T.: not a high wire act» in *Learning IT Together*, Brisbane (Australia).

PuntuEUS Fundazioa, d.g., «Domeinuari buruz». Helbidea: <http://www.domeinuak.EUS/eu/domeinuari-buruz/> <Azken kontsulta: 2016/02/07>

PuntuEUS.Fundazioa, 2017a, «Aro berria hasi du PuntuEUS Fundazioak». Helbidea: <https://www.domeinuak.eus/eu/berria/aro-berria-hasi-du-puntueus-fundazioak/> <Azken kontsulta: 2017/03/06>

PuntuEUS Fundazioa, 2017b, «PuntuEUS Behatokia 2016: Euskal Herriko Interneten egoeraren azterketa». Helbidea: <https://www.domeinuak.eus/wp-content/uploads/2017/03/PuntuEUS-Behatokia-2016.pdf> <Azken kontsulta: 2016/02/07>

REAUME, D. eta PINTO, M., 2012, «Philosophy of Language Policy» in Spolsky, B. (ed.). *The Cambridge Handbook of Language Policy*, Cambridge: Cambridge University Press, 37-58.

SALLABANK, J., 2015a, «Language policy for endangered languages» in Austin, P. eta SALLABANK, J. (edk.) *The Cambridge Handbook of Endangered Languages*, Cambridge: Cambridge University Press, 277-290.

SALLABANK, J., 2015b, *Week 5: Language and Globalisation; Gender, economics and language policy; Language and ecology*, Language Planning and Policy ikastarorako materiala, London: SOAS (University of London).

SKUTNABB-KANGAS, T., 2009, «The stakes: Linguistic diversity, linguistic human rights and mother tongue based multilingual education or linguistic genocide, crimes against humanity and an even faster destruction of biodiversity and our planet» in *Bamako International Forum on Multilingualism* kongresuan aurkezpena, Bamako, Mali, 2009ko urtarrilaren 19-21.

SPOLSKY, B., 2012, *The Cambridge Handbook of Language Policy*, Cambridge: Cambridge University Press.

STROUD, Cristopher (2003). «Postmodernist perspectives on Local Languages: African MTE in times of globalisation» in *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 6. alea, 1. Zenbakia, 17-36.

WALIÑO, J., 2016, «Euskara eta internet: zortzigarren lurraldea konkistatzen» in *Euskara biziberritzen jarraitzeko erronkak*, otsailaren 12an Euskaltzaindian.

WRIGHT, S., 2012, «Language policy, the nation and nationalism» in Spolsky, B. (ed.). *The Cambridge Handbook of Language Policy*, Cambridge: Cambridge University Press, 59-78.

ZUBIRIA, P., 2017, «'Egia eredua'k dakarren iraultzak badu mapa berria» in *Argia*, 2017-II-26. Helbidea: <http://www.argia.eus/argia-astekaria/2543/zenbatek-uler-tzen-du-euskara> <Azken kontsulta: 2017/03/06>